

Till Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till: ju.L2@regeringskansliet.se

Ju2026/01693

Remissyttrande över Gäldenärens avtal i konkurs (Ds 2026:15)

Sparbankernas Riksförbund (Förbundet) har tagit del av promemorian och önskar lämna följande synpunkter. Yttrandet behandlar förslagen om gäldenärens avtal i konkurs, med särskilt fokus på deras betydelse för sparbankernas verksamhet.

Sammanfattning

Förbundet avstyrker förslagen om hävningshinder, konkursboets rätt att inträda i gäldenärens avtal och förbud mot avtalsvillkor som ger rätt att avsluta eller ändra avtalet på grund av konkurs eller bakomliggande ekonomiska svårigheter, s.k. ipso facto-klausuler. Förslagen innebär ett långtgående ingrepp i avtalsfriheten. Konsekvenserna för kreditgivning och tillhandahållande av banktjänster är enligt Förbundet inte tillräckligt analyserade.

Om förslagen ändå genomförs anser Förbundet att banktjänster och finansiella avtal, däribland kreditavtal och andra avtal om finansiering inklusive leasing och avbetalning, uttryckligen ska undantas. Om ett generellt undantag inte införs bör åtminstone redan ingångna sådana avtal undantas. Det behöver även säkerställas att regleringen inte hindrar nödvändiga åtgärder för att begränsa konkursgäldenärens tillgång till konton och banktjänster.

Avtalsfrihet och fortsatt finansiering

Förbundet har förståelse för syftet att tillvarata värden i gäldenärens verksamhet och förbättra utdelningen till borgenärerna. Detta måste dock vägas mot den enskilda avtalspartens intresse av att själv få bedöma sin motpart och de risker som följer av avtalet. En rätt för konkursboet att utan bankens samtycke inträda i ett kreditavtal innebär att banken kan behöva finansiera fortsatt drift på villkor som har bestämts för en annan motpart och utifrån andra förutsättningar.

Fortsatt finansiering och tillhandahållande av banktjänster bör i stället kunna ordnas genom överenskommelser mellan banken och konkursboet. Banken får då möjlighet att göra de prövningar som behövs och avtala om villkor som motsvarar den nya situationen. Att regler om fullföljd av avtal finns vid företagsrekonstruktion är inte i sig tillräckligt skäl för motsvarande ordning i konkurs, där konkursboets inträde innebär ett partsbyte.

Förbundet delar inte bedömningen att risken för tidigare uppsägningar av kreditavtal kan avfärdas som begränsad. Om möjligheten att avsluta ett avtal vid konkurs inskränks kan kreditgivare få starkare skäl att agera redan vid tecken på ekonomiska svårigheter. Det riskerar att motverka reformens syfte och försvåra finansiering för företag som behöver handlingsutrymme. Konsekvenserna för små och medelstora företags tillgång till kredit bör analyseras närmare.

Säkerhet ersätter inte bankens riskbedömning

I avsnitt 8.2 anges en checkräkningskredit med outnyttjat utrymme som exempel på ett avtal som konkursboet kan vilja inträda i. Promemorians bedömning att säkerhet och massaansvar ger långivaren en förhållandevis trygg situation är enligt Förbundet inte tillräcklig grund för att låta sådana avtal omfattas av regleringen.

Förbundet beaktar att förslaget ger motparten rätt att under angivna förutsättningar kräva säkerhet, hålla inne sin prestation och häva avtalet om boet inte fullgör sina skyldigheter. Dessa skydd är viktiga. De ersätter emellertid inte bankens behov av att bedöma kreditrisken, säkerhetens värde och förutsättningarna för att tillhandahålla tjänster till konkursboet. Inte heller kan det förutsättas att säkerheten kompenserar för de kostnader som kan följa av ändrad riskexponering och krav på kapitaltäckning. Förbundet noterar att promemorian anger att reglerna om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism bör ha företräde. Detta är välkommet, men undanröjer inte behovet av en tydlig och praktiskt tillämpbar reglering av förhållandet till bankernas krav på kundkännedom, kreditprövning och riskhantering. De föreslagna undantagen för vissa finansiella säkerheter och reglerna om slutavräkning är inte något generellt undantag för banktjänster och finansiella avtal.

Undantaget för finansiella avtal bör uttryckligen omfatta leasing och avbetalningsfinansiering. Om regleringen ändå görs tillämplig bör det klargöras att även operationell leasing undantas från rätten till begränsat inträde, så att avtalstid och prissättning inte rubbas till leasegivarens nackdel.

Praktisk hantering vid konkurs

Förbundet efterfrågar ett förtydligande av förhållandet mellan gäldenärens rådighetsförlust enligt 3 kap. 1 § konkurslagen och det föreslagna förbudet mot vissa avtalsvillkor i 3 kap. 20 §. Det måste vara klart att banken kan spärra gäldenärens dispositionsmöjligheter och hantera fullmakter, betalningsuppdrag och åtkomst till banktjänster så att konkursgäldenären inte kan fortsätta disponera över tillgångar som hör till konkursboet.

Sådana skyddsåtgärder behöver skiljas från frågan om vilka tjänster konkursboet därefter ska kunna använda. Regleringen bör inte skapa osäkerhet om bankens möjlighet att vidta nödvändiga åtgärder till skydd för konkursboet och borgenärerna. Tydliga gränsdragningar är särskilt viktiga för mindre och lokalt verksamma banker med begränsade juridiska resurser.

Redan ingångna avtal

Förbundet invänder särskilt mot att regleringen föreslås omfatta även avtal som har ingåtts före ikraftträdandet. Kreditavtal kan ha ingåtts och prissatts utifrån förutsättningar om bankens möjlighet att avsluta avtalet vid obestånd eller konkurs. Att i efterhand ändra dessa förutsättningar påverkar förutsebarheten och kan rubba balansen i avtalet.

I avsnitt 10 utgår promemorian från att de nya reglerna kan hanteras genom omförhandling av långvariga avtal. Enligt Förbundet kan det inte förutsättas att banken har rätt eller faktisk möjlighet att ensidigt ändra ränta, säkerhetskrav eller andra villkor i ett befintligt avtal. Om banktjänster och finansiella avtal inte undantas generellt bör därför åtminstone sådana avtal som har ingåtts före ikraftträdandet undantas. Längre implementeringstid ersätter inte behovet av skydd för befintliga avtalsförutsättningar.

Implementeringstiden

Om regleringen genomförs måste bankerna ges rimlig tid efter beslut om slutliga regler för att anpassa avtalsvillkor, system och interna rutiner samt utbilda berörd personal.

Stockholm den 29 oktober

SPARBANKERNAS RIKSFÖRBUND

Marie-Louise Ulfward
Chefsjurist

Sebastian Sifversson
Jurist